

Designing a Model for National Banks' Support to Foster Entrepreneurial Behavior in Small and Medium-Sized Enterprises

Arman. Karimi^{1*}, Parviz. Saketi², Arash. Hadizadeh³

¹ PhD Student, Department of Entrepreneurship Management, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran

² Assistant Professor, Department of Educational Management and Planning, Shiraz University, Shiraz, Iran

³ Assistant Professor, Department of Economics, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran

* Corresponding author email address: saketi.parviz@gmail.com

Article Info

Article type:

Original Research

How to cite this article:

Karimi, A., Saketi, P. & Hadizadeh, A. (2024). Designing a Model for National Banks' Support to Foster Entrepreneurial Behavior in Small and Medium-Sized Enterprises. *Journal of Technology in Entrepreneurship and Strategic Management*, 3(4), 14-36.

© 2024 the authors. Published by KMAN Publication Inc. (KMANPUB), Ontario, Canada. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

ABSTRACT

Small and medium-sized enterprises (SMEs) are considered the main drivers of economic development, and financial and technical support for them can have significant impacts on overall economic flows. Banks, as the primary arm for financing and credit provision to businesses, play an indispensable role in this regard. Thus, the primary objective of this study is twofold: first, to propose a model for national banks' support aimed at fostering entrepreneurial behavior in SMEs, and second, to examine the significance and prioritization of key factors influencing banks' supportive role in developing entrepreneurial behavior in SMEs. To achieve this, the study utilized expert opinions from a panel of seven specialists in economics and banking from West Azerbaijan province for the qualitative section, and 464 managers from banks (specifically Sepah Bank) and SMEs in the province for the quantitative section. Data collection tools included semi-structured interviews for the qualitative phase and a researcher-made questionnaire for the quantitative phase. For data analysis and identifying influencing factors regarding banks' support for the development of entrepreneurial behavior in SMEs, thematic analysis and MAXQDA software were employed. Additionally, quantitative data analysis was conducted using structural equation modeling and AMOS software. The qualitative findings revealed that a total of 82 primary themes, organized into 14 organizing themes, can be identified in the context of banks' role in supporting the development of entrepreneurial behavior in SMEs. In the quantitative section, the significance and prioritization of causal, intervening, and contextual factors were examined. The results also demonstrated how the entrepreneurial behaviors of SMEs can either advance or stagnate based on banks' behaviors.

Keywords: banking industry support, entrepreneurial behavior, small and medium-sized enterprises, mixed approach.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Small and medium-sized enterprises (SMEs) are considered the primary drivers of economic development, as they contribute significantly to the GDP and employment rates, especially in developing economies (Batrancea et al., 2022; Cenamor et al., 2019; Crovini et al., 2021; Hanifzadeh et al., 2017; Liñán et al., 2020; Sarwar et al., 2021; Wang et al., 2021). The success of SMEs, however, largely depends on the level of financial and technical support they receive from financial institutions, particularly banks. Banks serve as the key players in providing credit and financial support to these enterprises, enabling them to expand their operations, innovate, and enhance their competitiveness. In the context of entrepreneurial behavior, financial backing from banks is crucial for SMEs to take calculated risks, innovate, and explore new market opportunities (Kuratko & Audretsch, 2013).

Entrepreneurial behavior is essential for SMEs, as it fosters innovation, enhances competitiveness, and enables businesses to adapt to market changes. In highly competitive markets, especially those marked by rapid technological advancements, the entrepreneurial capacity of SMEs determines their ability to survive and grow (Jin & Cho, 2018). In particular, SMEs rely heavily on banks not only for direct financial support but also for strategic advice, networking opportunities, and market intelligence.

In emerging markets like Iran, where SMEs play a significant role in economic growth and employment generation, financial institutions' support becomes even more critical. The Iranian banking sector, however, faces several challenges in providing adequate support to SMEs, ranging from regulatory issues to risk-averse lending practices. These challenges limit the potential of SMEs to innovate and compete in both local and international markets (Ojeme et al., 2018). The role of government policies in facilitating the relationship between banks and SMEs is also significant. Government intervention can either ease or complicate the provision of financial support, depending on how policies are implemented (Adam & Alarifi, 2021).

Given these dynamics, the present study aims to propose a model for national banks' support to foster entrepreneurial behavior in SMEs in Iran. By evaluating the key factors influencing banks' roles in supporting entrepreneurship, the study seeks to identify strategies that could enhance the effectiveness of financial institutions in contributing to the growth and innovation of SMEs. The focus is on understanding how banks can better serve SMEs by overcoming existing barriers and capitalizing on opportunities for financial and strategic support.

Methods and Materials

The study employed a mixed-methods approach, combining both qualitative and quantitative methodologies to explore the role of banks in supporting SMEs. For the qualitative phase, semi-structured interviews were conducted with a panel of seven experts from the fields of banking and economics in the West Azerbaijan province. The experts were selected based on their experience in the banking sector, specifically with Sepah Bank, one of the major players in SME financing.

The quantitative phase involved the administration of a researcher-designed questionnaire to 464 participants, which included bank managers and SME executives. The questionnaire was developed based on the themes that emerged from the qualitative analysis. Key variables measured included the type of

financial support provided by banks, the perceived impact on entrepreneurial behavior, and the significance of contextual and intervening factors affecting the bank-SME relationship.

Data analysis was performed using thematic analysis for the qualitative data, employing MAXQDA software, while the quantitative data was analyzed using structural equation modeling (SEM) with AMOS software.

Findings

The qualitative findings revealed 82 primary themes organized into 14 overarching themes, which reflect the critical role banks play in fostering entrepreneurship within SMEs. For example, themes such as the availability of customized financial products, the role of government regulations, and the quality of relationships between banks and SMEs were highlighted as significant contributors to successful entrepreneurial outcomes.

The quantitative analysis revealed a statistically significant correlation between bank support and the entrepreneurial behavior of SMEs. Specifically, factors such as the availability of financial resources (mean = 3.46, SD = 0.82) and government intervention (mean = 3.53, SD = 0.96) were found to have the most significant impact on entrepreneurial activities, with p-values less than 0.05, indicating strong significance. These factors contributed to a more favorable environment for SMEs to innovate, scale, and compete in both local and international markets.

One of the key findings was that SMEs with access to structured financial support from banks were more likely to exhibit advanced entrepreneurial behaviors, such as engaging in risk-taking and pursuing innovative business strategies. The study also found that contextual factors, such as the economic environment and the legal framework, played a moderating role in the effectiveness of bank support.

Discussion and Conclusion

The study's findings underscore the importance of national banks in supporting the entrepreneurial behavior of SMEs. The thematic analysis highlighted the multifaceted nature of bank-SME interactions, where factors such as regulatory frameworks, financial product innovation, and the quality of bank-SME relationships play pivotal roles. Banks that provided tailored financial solutions and maintained strong, open communication channels with SMEs were more effective in fostering entrepreneurship.

Quantitative results further validated the qualitative insights, revealing that financial support, government policies, and bank-SME interactions were all significant drivers of entrepreneurial behavior. The strong correlation between bank support and SME success suggests that national banks can play a transformative role in the Iranian economy by acting as catalysts for innovation and growth.

However, the study also identified challenges that impede the full potential of bank-SME collaborations. For instance, regulatory barriers and the high-risk perception of lending to SMEs were frequently cited as factors limiting the effectiveness of bank support. Additionally, the study found that while government policies aimed at supporting SMEs were well-intentioned, they were often inconsistent and not adequately enforced, further complicating the relationship between banks and SMEs.

In conclusion, this study provides a comprehensive model for understanding how national banks can effectively support the entrepreneurial behavior of SMEs. By addressing both the opportunities and challenges present in the Iranian banking and SME sectors, the study offers actionable insights for policymakers and banking institutions. The findings suggest that a more coordinated effort between banks,

government bodies, and SMEs is essential for fostering a more dynamic and entrepreneurial economy. Future research could explore the long-term impact of these support mechanisms on SME growth and innovation, particularly in emerging markets like Iran.

طراحی مدل حمایت بانک‌های کشور در جهت توسعه رفتار کارآفرینانه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط

آرمان کریمی^{۱*}، پرویز ساکتی^۲، آرش هادی‌زاده^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه مدیریت کارآفرینی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران

۲. استادیار گروه مدیریت و برنامه ریزی آموزشی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

۳. استادیار گروه اقتصاد، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران

*ایمیل نویسنده مسئول: saketiparviz@gmail.com

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله

پژوهشی/اصیل

نحوه استناد به این مقاله:

کریمی، آرمان، ساکتی، پرویز، و هادی‌زاده، آرش. (۱۴۰۳). طراحی مدل حمایت بانک‌های کشور در جهت توسعه رفتار کارآفرینانه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط. *تکنولوژی در کارآفرینی و مدیریت استراتژیک*، ۳(۴)، ۳۶-۱۴.

© ۱۴۰۳ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

کسب و کارهای کوچک و متوسط پیشران‌های اصلی توسعه اقتصادی محسوب گردیده و حمایت‌های مالی و فنی از آن‌ها می‌تواند اثرات قابل توجهی بر کل جریان‌های اقتصادی برجای نهد. بانک‌ها به عنوان اصلی‌ترین بازوی تأمین مالی و اعتباری کسب و کارها، در این میان از نقشی بی بدیل برخوردار می‌باشند. از این رو هدف اصلی در این پژوهش از یک سو ارائه مدل حمایت بانک‌های کشور در جهت توسعه رفتار کارآفرینانه کسب و کارهای کوچک و متوسط و از سوی دیگر بررسی معناداری و اولویت‌بندی عوامل کلیدی اثرگذار بر ایفای نقش حمایتی بانک‌ها از توسعه رفتار کارآفرینی کسب و کارهای کوچک و متوسط بوده است. در این زمینه از نظرات پنل خبرگانی متشکل از ۷ خبره از بخش اقتصاد و بانکداری در استان آذربایجان غربی در بخش کیفی و ۴۶۴ نفر از مدیران بانک‌ها (و به‌طور خاص بانک سپه) و مدیران شرکت‌های کوچک و متوسط این استان در بخش کمی، در گام‌های مختلف پژوهش استفاده گردید. ابزار گردآوری داده‌ها در این مطالعه مبتنی بر مصاحبه نیمه ساختاریافته در بخش کیفی و پرسشنامه محقق ساخته در بخش کمی بود. در این مطالعه، به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها و در راستای شناسایی عوامل اثرگذار در زمینه حمایت بانک‌ها از توسعه کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط، از روش تحلیل مضمون و نرم افزار MAXQDA استفاده گردید. همچنین تحلیل داده‌ها در بخش کمی نیز مبتنی بر روش مدلسازی معادلات ساختاری و نرم‌افزار AMOS صورت پذیرفت. نتایج بخش کیفی نشان داد که مجموعاً ۸۲ مضمون اصلی در قالب ۱۴ مضمون سازمان‌دهنده در حیطه نقش بانک‌ها در حمایت از توسعه رفتار کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط قابل شکل‌گیری می‌باشد. همچنین در بخش کمی پژوهش، معناداری و اولویت اثرگذاری عوامل علی، مداخله‌گر و زمینه‌ای بررسی گردید و بدین ترتیب در این بخش نیز مشخص شد که توسعه رفتارهای کارآفرینانه شرکت‌های کوچک و متوسط چگونه می‌تواند براساس رفتارهای بانک‌ها، توسعه یافته و یا دچار عدم توسعه یافتگی شود.

کلیدواژگان: حمایت صنعت بانکداری، رفتار کارآفرینانه، کسب‌وکارهای کوچک و متوسط، رویکرد ترکیبی.

مقدمه

امروزه به‌طور روزافزونی سازمان‌ها با محیط‌هایی پویا و در حال تغییر مواجه هستند. در چنین شرایطی جهت بقا و پویایی خود شرکت‌ها مجبورند تا خود را با تغییرات محیطی سازگار سازند. به‌عبارتی دیگر با توجه به سرعت شتابنده تغییرات و تحولات علمی، تکنولوژیک، اجتماعی، فرهنگی و غیره عصر کنونی، سازمان‌هایی موفق و کارآمد خواهند بود که علاوه بر هماهنگی با تحولات جامعه امروزی بتوانند مسیر تغییرات و دگرگونی‌ها را نیز در آینده پیش‌بینی کرده و قادر باشند که این تغییرات را در جهت ایجاد تحولات مطلوب برای ساختن آینده‌ای بهتر هدایت کنند (Batrancea et al., 2022; Cenamor et al., 2019; Crovini et al., 2021; Hanifzadeh et al., 2017; Liñán et al., 2020; Sarwar et al., 2021; Wang et al., 2021). در این زمینه گرایش‌ها و رفتارهای کارآفرینانه به عنوان یکی از ابزارهای حضور موفق در بازارهای پرقابلی داخلی و خارجی برای شرکت‌ها از نقشی کلیدی در زمینه تقویت بنیان‌های رقابتی شرکت‌ها برخوردار می‌باشند. مبتنی بر مطالعاتی چون کوراتو و آدرچ (۲۰۱۳)، کارآفرینی سازمانی یکی از عواملی است که سازمان را در زمینه افزایش توان رقابتی در بازارهای پرقابلی امروزی یاری‌رسان خواهد بود (Kuratko & Audretsch, 2013). مفهومی که متمرکز بر توانمندی‌های شرکت در زمینه آینده‌نگری نسبت به بازار، ریسک‌پذیری و نوآوری خواهی بوده و به خصوص در صنایع کوچک و متوسط به‌منظور جذب فرصت‌های محدود بازار از نقش و اهمیتی حیاتی برخوردار است. صنایع کوچک و متوسط به دلیل محدودیت‌های ذاتی خود به شدت بر اصل کارآفرینی متکی بوده (Jin & Cho, 2018) و تلاش بسیاری را در جهت توسعه و ارتقاء سطح رفتارهای کارآفرینانه از خود بروز می‌دهند.

شرکت‌های کوچک و متوسط به عنوان گردانندگان اصلی چرخ‌های اقتصادی در تقریباً تمامی کشورها محسوب گردیده و مطالعات مختلفی بر اهمیت و نقش کلیدی این شرکت‌ها در زمینه بهبود شاخص‌هایی چون تولید ناخالص داخلی و کاستن از فقر در نواحی به خصوص روستایی و بهبود آمار اشتغال ملی خبر داده‌اند. در این زمینه مطالعات نشان داده‌اند که شرکت‌های کوچک و متوسط عامل اصلی در بهبود کلی شاخص‌های اقتصادی در بازارهای نوظهور و از مهمترین عوامل ارتقاء صادرات کشورها و ارزآوری برای آن‌ها می‌باشند (Adam & Alarifi, 2021) اما این بنگاه‌های اقتصادی به دلیل ماهیت و ویژگی‌های خاص خود دارای محدودیت‌هایی در زمینه‌های گوناگونی چون منابع انسانی، منابع مالی، ارتباطات برون سازمانی و... می‌باشند که منجر به ورود بازیگران دولتی و غیردولتی در راستای حمایت از آن‌ها و در جهت بهبود عملکردهای مالی و غیرمالی این شرکت‌ها گردیده است. یکی از مهمترین این بازیگران بانک‌های خصوصی و دولتی می‌باشند. به‌طوری‌که مطالعاتی چون اوجمه و همکاران (۲۰۱۸)، روابط میان بانک‌ها و شرکت‌های کوچک و متوسط را رابطه‌ای کلیدی و حیاتی در زمینه بقای این شرکت‌ها دانسته است (Ojeme et al., 2018). آنچه کسب و کار کوچک به آن نیاز دارد، حمایت مالی و اعتباری است و این حمایت را بانک‌ها می‌توانند بر عهده گیرند. برای کمک به راه‌اندازی یک خط تولیدی یا شرکت‌های کوچک، تأمین بودجه و کمک بانک‌ها و مؤسسات حتماً در انجام سریع روند کاری به کارفرما و کارآفرین یاری‌رسان خواهد بود؛ اما نخستین ابهام و چالشی که در این زمینه قابل طرح است این است که آیا رویکرد کلی بانک‌های ایرانی در مسیر حمایت از تولید داخلی و توسعه کسب و کار کوچک است یا خیر؟ به علاوه، ابهام دیگری که در این زمینه نیاز به واکاوی دارد بررسی نقش دولت و سیاست‌های دولتی در زمینه ایفای نقش تسهیل‌کننده روابط میان بانک‌ها و بنگاه‌های زودبازده در سال‌های اخیر است؛ در این زمینه پژوهشگر تلاش خواهد داشت تا نقش‌های دولت و مجلس را در زمینه میانجی‌گری میان بنگاه‌های اقتصادی و بانک‌ها مورد بررسی قرار دهد. همچنین پژوهشگر به این موضوع نیز خواهد پرداخت که چه موانع و دست‌اندازهایی در مسیر حمایت مؤثرتر بانک‌ها و مؤسسات مالی در زمینه توسعه کارآفرینی بنگاه‌های کوچک و متوسط و حمایت از این بنگاه‌ها وجود دارد. بدین ترتیب می‌توان به دنبال راهکارهایی در این زمینه نیز بود.

مبتنی بر آنچه در پژوهش حاضر حائز اهمیت بوده و نقطه تمرکز پژوهشگر می‌باشد، نقش بانک‌ها و فعالیت‌های حمایتی مالی و غیرمالی آن‌ها در زمینه توسعه رفتارهای کارآفرینانه کسب و کارهای کوچک و متوسط در ایران می‌باشد. به واقع پژوهشگر با وجود علم به کارکردهای صنعت بانکداری در ارتباط با شرکت‌های کوچک و متوسط و محدودیت مطالعات صورت پذیرفته در این حیطه به دنبال بررسی عمیق‌تر این موضوع بوده و این مسئله را تحت بررسی قرار داد که اولاً در چارچوب روابط میان بانک و شرکت کوچک و متوسط در ایران، اساساً نقش بانک چگونه بوده و مهم‌تر از آن چه علل و عواملی قادر به اثرگذاری بر این نقش می‌باشند. این موضوع از طریق ارائه مدلی دربردارنده عوامل اثرگذار بر این نقش آفرینی در کنار عوامل زمینه‌ای و مداخله‌گر اثرگذار بر راهبردهای مطلوب حمایتی مورد توجه قرار می‌گیرد. به علاوه پیامدهای حمایت‌های مؤثر بانک بر توسعه رفتارهای کارآفرینانه شرکت‌های کوچک و متوسط نیز بخش دیگری از این مدل را شکل می‌بخشد. از این رو مطالعه حاضر به دنبال پاسخ‌گویی به سؤالات زیر است:

۱- عوامل (علی) اثرگذار بر اقدامات حمایتی بانک‌های کشور در جهت توسعه رفتار کارآفرینانه کسب و کارهای کوچک و متوسط چیست؟

۲- راهبردهای حمایتی صنعت بانکداری در جهت توسعه رفتار کارآفرینانه کسب و کارهای کوچک و متوسط چیست؟

۳- عوامل (مداخله‌گر و زمینه‌ای) اثرگذار بر راهبردهای حمایتی بانک‌های کشور از کسب و کارهای کوچک و متوسط چیست؟

۴- پیامدهای برآمده از اقدامات حمایتی بانکداری کشور در جهت توسعه رفتار کارآفرینانه کسب و کارهای کوچک و متوسط چیست؟

۵- معناداری و رتبه‌بندی نقش عوامل علی، زمینه‌ای و مداخله‌گر چگونه است؟

روش پژوهش

مطالعه حاضر از منظر هدف پژوهشی در زمره پژوهش‌های کاربردی قرار گرفته و از نظر رویکرد و استراتژی کلی گردآوری و تحلیل داده‌ها در زمره پژوهش‌های آمیخته از نوع اکتشافی قرار دارد. داده‌های مورد نیاز در این پژوهش مبتنی بر ابزارهای مصاحبه نیمه ساختاریافته در بخش کیفی و پرسشنامه محقق‌ساخته در بخش کمی می‌باشد. مصاحبه نیمه ساختار یافته در جهت شناسایی عوامل مؤثر و راهبردها به منظور اقدامات حمایتی صنعت بانکداری از رفتارهای کارآفرینانه کسب و کارهای کوچک، عوامل زمینه‌ای و مداخله‌گر بر این راهبردها و پیامدهای پیاده‌سازی این راهبردها مورد استفاده قرار گرفت. همچنین پرسشنامه محقق ساخته نیز به منظور بررسی معناداری عوامل علی، زمینه‌ای و مداخله‌گر شناسایی شده مورد استفاده قرار گرفت.

جامعه آماری این پژوهش در بخش کیفی خبرگان بانکی و فعالان اقتصادی در استان آذربایجان غربی می‌باشد. دلیل انتخاب استان آذربایجان غربی، پتانسیل‌های بالای این استان در زمینه توسعه کسب و کارهای کوچک و متوسط و وجود زمینه‌های کارآفرینی به‌خصوص کارآفرینی بین‌المللی این شرکت‌ها به جهت وجود فرصت‌های صادراتی به کشورهای همسایه با این استان و دیگر کشورهای همجوار می‌باشد. در این زمینه در راستای شناسایی اجزاء مدل پژوهش، پژوهشگر خبرگان تمامی بانک‌ها (دولتی و خصوصی) را مدنظر داشته و البته نگاه ویژه‌ای به خبرگان در بانک صنعت و معدن به عنوان یکی از اصلی‌ترین بانک‌های حامی صنعت در کشور نیز داشت. در این پژوهش اعضاء پنل خبرگان با استفاده از رویکرد نمونه‌گیری گلوله برفی گزینش گردیدند. انجام مصاحبه با خبرگان تا حصول اشباع نظری ادامه یافت. بر این اساس اگرچه پژوهشگر با ۱۰ تن از خبرگان مدنظر مصاحبه انجام داد ولیکن از مصاحبه هفتم به بعد داده‌ها با تکرار روبرو گردیدند. به منظور سنجش روایی پژوهش در بخش کیفی از روش بازبینی در زمان کدگذاری و بررسی توسط فرد مطلع دیگر استفاده گردید تا از صحت کدگذاری اطمینان حاصل شود. در بخش کیفی با استفاده از تحلیل مضمون و با استفاده از نرم افزار MAXQDA نظرات در قالب مصاحبه‌ای کیفی مورد تحلیل

قرار گرفت تا بنیان‌های مدل پژوهش (برآمده از نظرات خبرگان)، خاص کسب و کارهای کوچک و متوسط کشور بنا نهاده شود. تحلیل مضمون، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این روش، فرآیندی برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌هایی غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند (Kiger & Varpio, 2020).

همچنین، جامعه آماری بخش کمی شامل مدیران بانک‌ها (و به‌طور خاص بانک سپه) و مدیران شرکت‌های کوچک و متوسط استان می‌باشند. این جامعه به لحاظ تعداد اعضاء نامعین بوده و در این زمینه نمونه آماری مبتنی بر فرمول کوکران برای جوامع نامحدود در سطح انحراف معیار ۰/۵۵ و میزان خطای ۰/۰۵ ۴۶۴ تن گزینش گردید. همچنین به دلیل پراکندگی جغرافیایی بالای جامعه و دو بخشی بودن جامعه (مدیران بانکی و مدیران صنعتی)، این نمونه مبتنی بر روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای و روش نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب با حجم گزینش می‌گردد. به منظور بررسی روایی ابزار پژوهش در این بخش (پرسشنامه) علاوه بر اعتبار صوری، از اعتبار یا روایی محتوایی نیز استفاده شده است. تعداد ارزیابان برای سنجش روایی محتوایی سؤالات ۱۰ نفر بودند (خبرگان حاضر در فاز گردآوری داده‌های کیفی پژوهش). در این راستا از شاخص CVR استفاده گردید. میزان پایایی ابزار نیز از طریق انجام توزیع آزمایشی روی نمونه‌ای ۳۰ نفره از اعضای جامعه پژوهش که به روش تصادفی ساده گزینش شدند، پس از محاسبه ضریب آلفای کرونباخ محاسبه و پایایی ابزار نیز تایید شد. در بخش کمی ابتدا از تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی استفاده شد. تحلیل عاملی اکتشافی به منظور استخراج عوامل به همراه پرسش‌های هر یک از آن‌ها می‌باشد. در این تحلیل با کمک شاخص کایزر می‌توان تصمیم گرفت که حجم نمونه برای انجام تحلیل عاملی کافی است یا خیر. سپس تحلیل عاملی تاییدی اول و دوم انجام می‌گیرد. در این آزمون شاخص‌هایی که بار عاملی کمتری در مرحله اول و دوم کسب بنمایند از روند تحلیل کنار گذاشته می‌شوند. سپس آزمون پارامتری تی تک نمونه پیاده‌سازی گردید. این آزمون به منظور شناسایی معناداری آماری عوامل موثر بر بر نقش بانک‌ها در حمایت از کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط می‌باشد. در نهایت نیز آزمون فریدمن استفاده می‌شود. این آزمون برای روشن شدن اولویت و ترتیب اهمیت عوامل انجام گرفت.

یافته‌ها

به‌منظور پاسخ به سه سؤال اول پژوهش، در ابتدا مصاحبه نیمه ساختار یافته با نمونه مدنظر پژوهش در بخش کیفی انجام شد. در این ارتباط محقق با در نظر داشتن جمیع موارد مرتبط با ملاحظات اخلاقی مربوط به پژوهش، نسبت به ضبط سمعی و یا بصری مصاحبه‌ها اقدام و مصاحبه‌های ضبط شده پس از پیاده‌سازی در نرم‌افزار تحلیل کیفی، به صورت سطر به سطر بررسی، مفهوم‌پردازی، مقوله‌بندی و سپس براساس مشابهت، ارتباط مفهومی و ویژگی‌های مشترک بین مضامین اصلی، مضامین سازماندهنده و مضامین فراگیر مرتبط با آنها، مشخص شدند. هنگام تجزیه و تحلیل داده‌ها، مفاهیم از طریق روش‌های کدگذاری به گونه‌ای مستقیم از فایل مربوط به رونوشت مصاحبه مشارکت-کنندگان در پژوهش یا با توجه به موارد مشترک کاربرد آن‌ها ایجاد شدند. فایل‌های رونوشت مربوط به هر مصاحبه برای یافتن مقوله‌های اصلی، ویژگی‌ها و ابعاد مقوله‌ها به گونه‌ای منظم مورد بررسی قرار گرفتند. بدین شکل که در ابتدا، پاسخ‌های ارائه شده توسط هر مصاحبه‌شونده به واحدهای کوچک معنایی تجزیه شد. این کار، پس از بررسی مصاحبه‌ها در سطح جمله یا پاراگراف انجام گرفت. سپس مفاهیم در چهارچوب مقوله‌های بزرگ‌تر قرار گرفتند و پس از مرحله سعی گردید تا مقوله‌ها نیز در چارچوب دسته‌های مفهومی کلان‌تر طبقه‌بندی شوند. مبتنی بر کدگذاری سه گانه انجام شده و شبکه‌های مضامین شکل گرفته شده می‌توان عوامل و ابعاد گفته شده در **جدول ۱** را در حیطه نقش بانک‌ها در توسعه رفتارهای کارآفرینانه شرکت‌های کوچک و متوسط به صورت زیر معرفی نمود.

جدول ۱

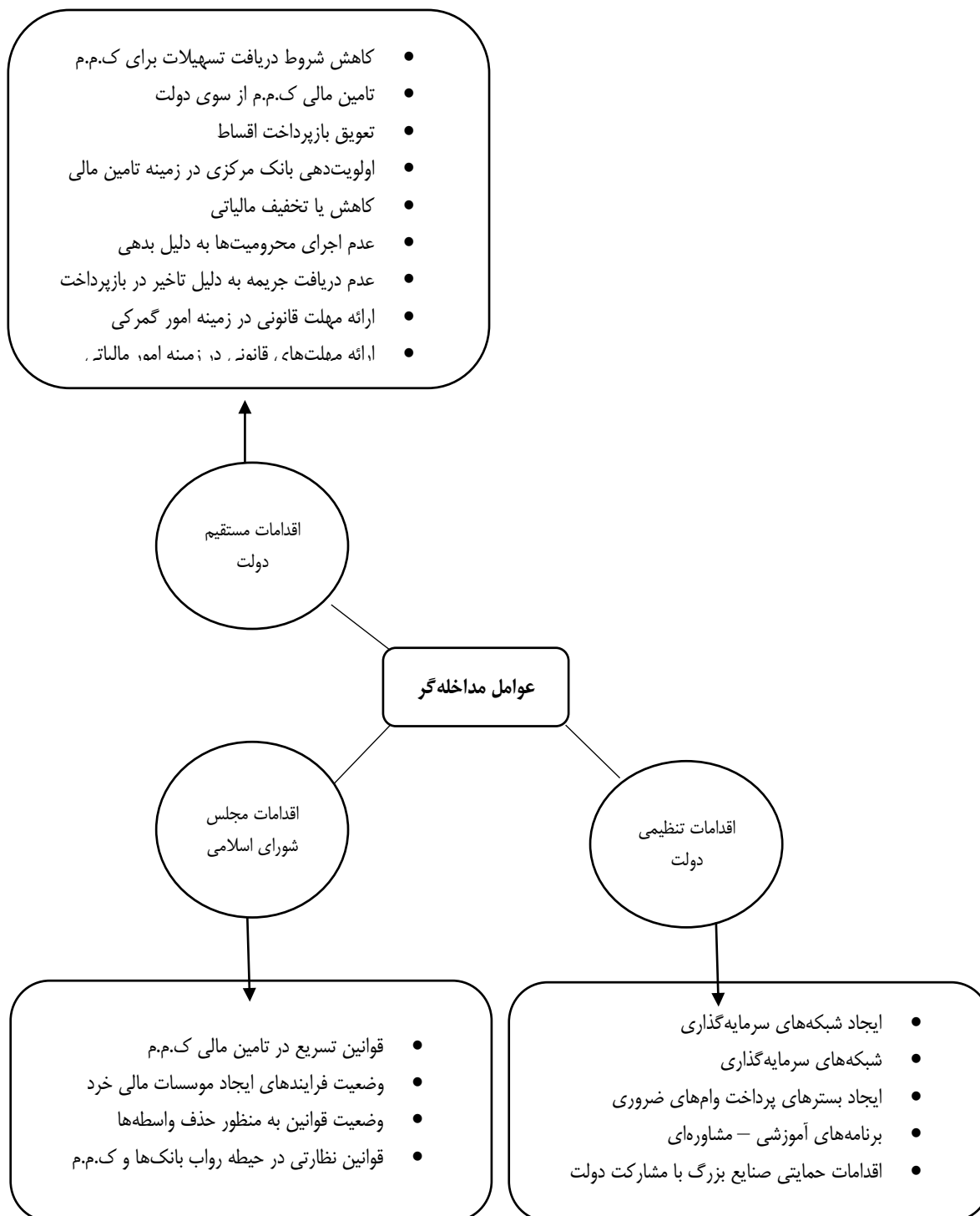
برونداد نهایی بخش کیفی

مضامین فراگیر	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین اصلی
عوامل مداخله‌گر	اقدامات مجلس شورای اسلامی	قوانین تسریع در تأمین مالی ک.ک.م. قوانین به منظور حذف واسطه‌ها فرایندهای ایجاد مؤسسات مالی خرد قوانین نظارتی در حیطه روابط بانک‌ها و ک.ک.م. تعویق بازپرداخت اقساط عدم دریافت جریمه به دلیل تأخیر در بازپرداخت عدم اجرای محرومیت‌ها به دلیل بدهی ارائه مهلت‌های قانونی در زمینه امور مالیاتی ارائه مهلت‌های قانونی در زمینه امور گمرکی اولویت دهی بانک مرکزی در زمینه تأمین مالی تأمین مالی ک.ک.م. از سوی دولت کاهش شروط دریافت تسهیلات برای ک.ک.م. کاهش یا تخفیف مالیاتی
	اقدامات مستقیم دولت	
	اقدامات تنظیمی دولت	اقدامات حمایتی صنایع بزرگ با مشارکت دولت برنامه‌های آموزشی-مشاوره‌ای ایجاد بسترهای پرداخت وام‌های ضروری توسعه شبکه‌های سرمایه‌گذاری میزان سودآوری اقدامات مشترک بانک‌ها و ک.ک.م. مقاومت بانک‌ها در برابر قوانین و راهبردهای حمایتی دولت و مجلس تمایل اندک بانک‌ها به مشارکت در پروژه‌های ک.ک.م. میزان تناسب میان قدرت مالی بانک‌ها و نیازهای مالی ک.ک.م. ریسک بالای اعطای تسهیلات بانکی به ک.ک.م. کیفیت ارتباط میان بانک‌ها و ک.ک.م. میزان اثرگذاری برنامه‌های حمایت مالی قوانین و مقررات دولتی نقص قوانین در حوزه اعتبارسنجی مشتریان بانکی کیفیت داده‌های آماری درباره ک.ک.م. قدرت بازپرداخت تسهیلات مالی توسط ک.ک.م. پراکندگی و تنوع حوزه‌های فعالیت ک.ک.م. پیچیدگی گردآوری و بررسی اطلاعات ک.ک.م. نرخ بهره وام‌های مهلت دار هزینه‌های بالای ارزیابی هزینه بالای حق تمبر فقدان صورت‌های مالی دقیق محدودیت‌های دارایی‌های غیرمنقول فرهنگ کارآفرینی در کشور اهمیت استراتژیک ک.ک.م. برای حاکمیت دولتی بودن بخش تولید در کشور فقدان برنامه ریزی بلندمدت در حمایت‌های مالی از صنعت شاخص حقوق قانونی در ایران
عوامل علی	عوامل مربوط به نظام بانکی	
	عوامل مربوط به دولت و مجلس	
	عوامل مربوط به کسب و کار	
عوامل زمینه‌ای	چالشهای تأمین مالی ک.ک.م.	
	عوامل کلان اقتصادی	

عوامل کلان صنعت بانکداری	ساختار سودمحور صنعت بانکداری
راهبردها	راهبردهای مرتبط با صنعت بانکداری
راهبردهای دولتی و حاکمیتی	کارکردهای نظام بانکی کشور پیچیدگی فرایندهای دسترسی به اعتبارات و تسهیلات گسترش حمایت‌های مشاوره‌ای بانک‌ها از پروژه‌های ک.ک.م. گسترش حمایت‌های غیرمالی بانک‌ها ایجاد مکانیسم‌های مناسب به منظور وصول وثیقه‌ها توسط بانک‌ها بازنگری در سازوکارهای مدیریتی بانک‌ها در حیطه ک.ک.م. توسعه سیستم‌های امتیازدهی اعتباری توسط بانک‌ها کاهش پیچیدگی مربوط به فرایندها و رویه‌های دریافت وام توسعه اقدامات اطلاع رسانی خدمات در بانک‌ها تقویت کیفیت و کمیت ارتباطات میان بانک‌ها و ک.ک.م. توسعه اقدامات در جهت یک دست نمودن نرخ تسهیلات گسترش سرمایه گذارهای انتفاعی دولت ایجاد شبکه‌های ارتباطی میان ک.ک.م. و فعالان اقتصادی تقویت نگاه مثبت جامعه به کارآفرینی توسعه ساختار نظارتی بر فرایند ارائه و هزینه تسهیلات اصلاح نظام حقوقی وثایق در ایران تدوین و اجرای بسته‌های حمایتی قانونی و سیاسی از ک.ک.م. هدایت نقدینگی‌های موجود از سوی دولت به سمت فعالیت‌های مولد ایجاد شرایط استقلال نظام بانکی از نظام بودجه‌ای کشور اقدامات در جهت استقلال بانک‌ها در تعیین نرخ تسهیلات
راهبردهای زیربنایی	تقویت زیربناهای پرداخت وام‌هایی با کارمزد پایین تقویت زیربناهای پرداخت وام‌هایی با بازپرداخت بلندمدت توسعه چارچوب‌های حمایتی از سوی بانک مرکزی اصلاح رویکردهای تأمین مالی نظام بانکداری در کشور ایجاد، توسعه و حمایت از بانک‌های مختص ک.ک.م. توسعه اقدامات رتبه بندی اعتباری ک.ک.م.
پیامدها	پیامدهای سطح ملی
پیامدهای سطح کسب و کار	کاهش سطح فقر در جامعه کاهش رشد مشاغل کاذب در کشور تقویت شاخص تولید ناخالص داخلی تقویت انعطاف پذیری اقتصاد کشور افزایش مقاومت اقتصاد در برابر شوک‌های اقتصادی رشد صادرات غیرنفتی کاهش آمار بیکاری در کشور تسریع در پیاده یازی ایده‌های کسب و کار بهبود وضعیت منابع انسانی در ک.ک.م. رشد تولید در ک.ک.م. تقویت قدرت ریسک پذیری ک.ک.م. تقویت تمایل ک.ک.م. به حضور در بازارهای متنوع تقویت اثربخشی فعالیت‌های ک.ک.م. تقویت قابلیت‌های رقابتی ک.ک.م.

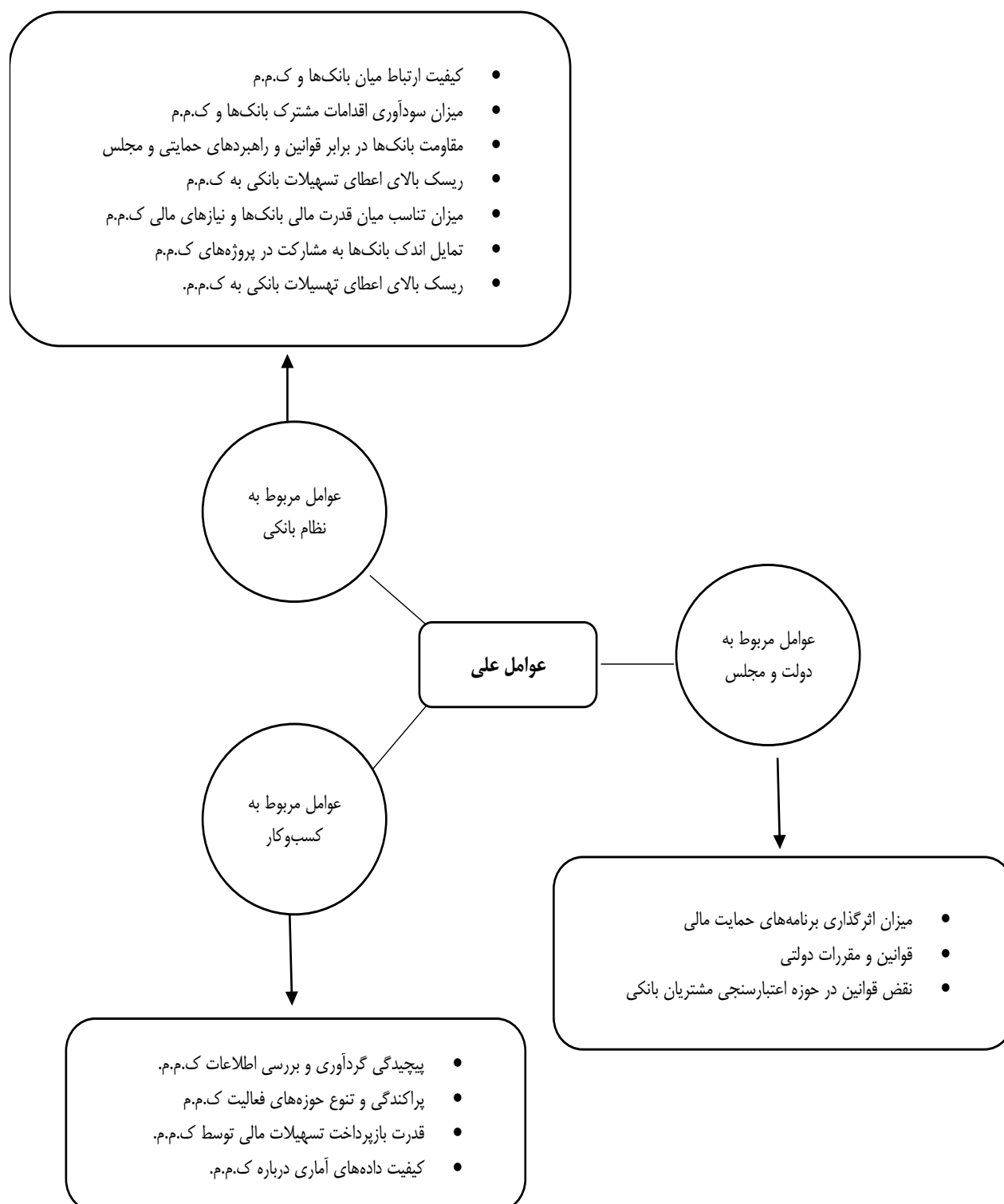
شکل ۱

عوامل مداخله‌گر

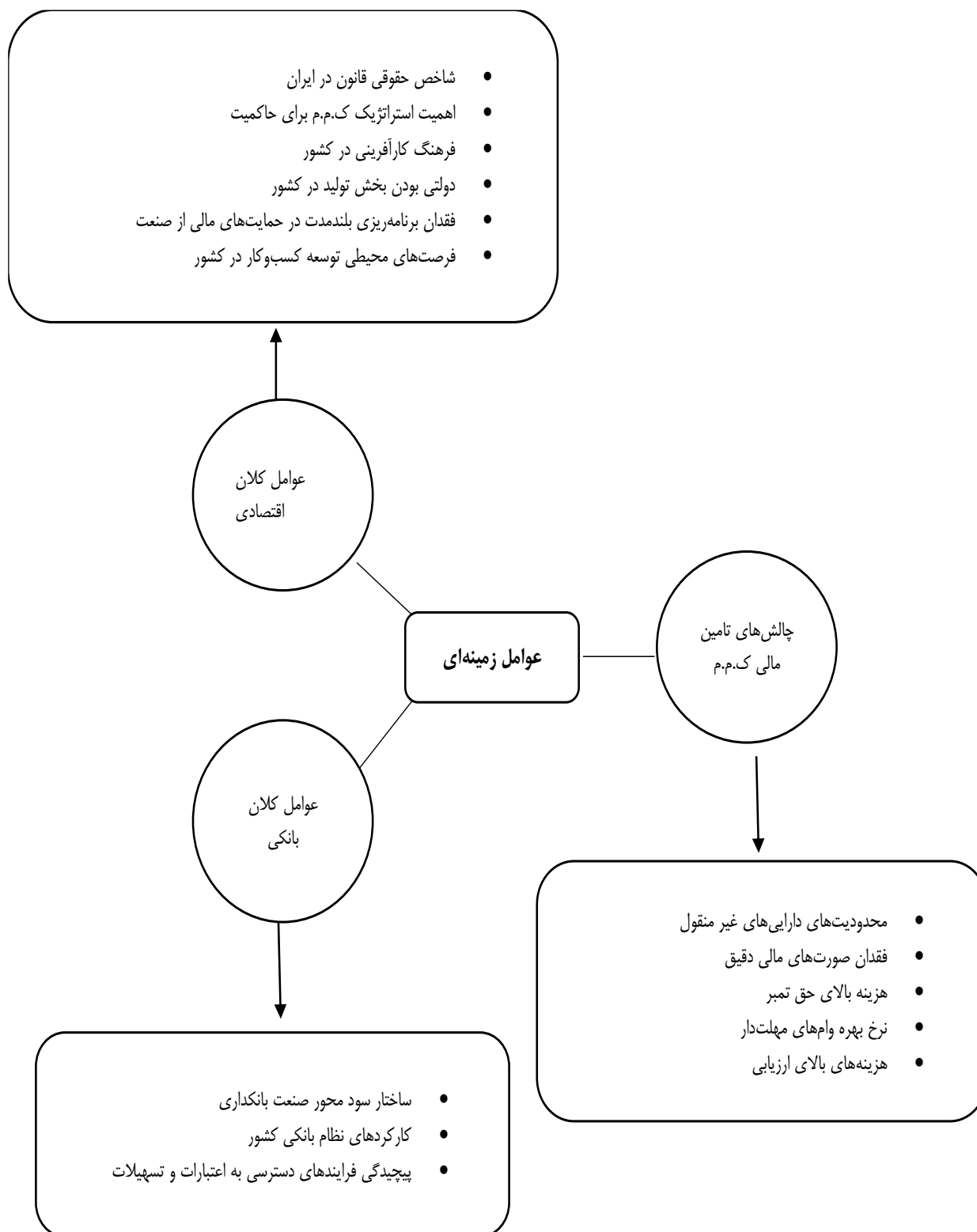
شکل ۲

عوامل علی

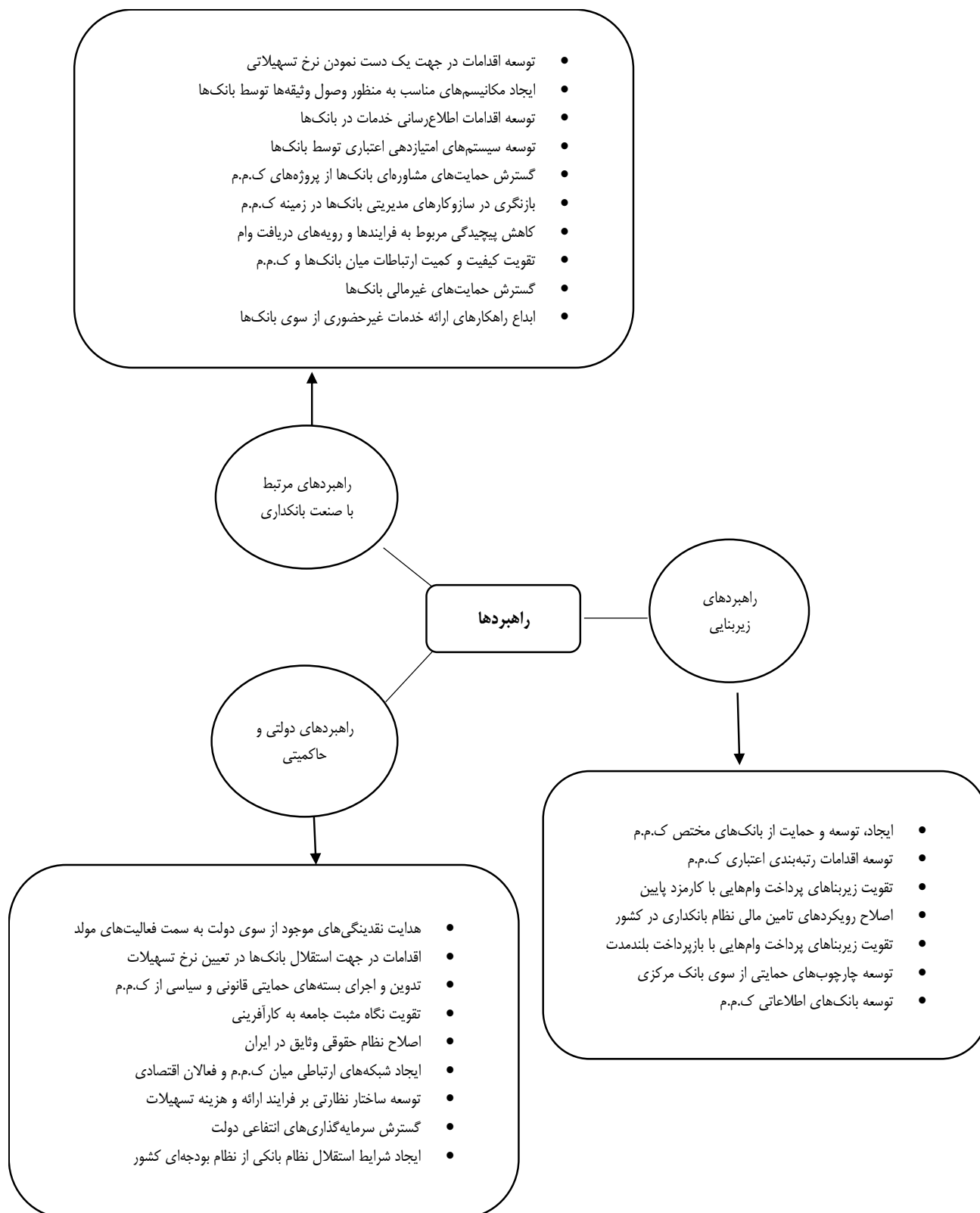
شکل ۳

عوامل زمینه‌ای

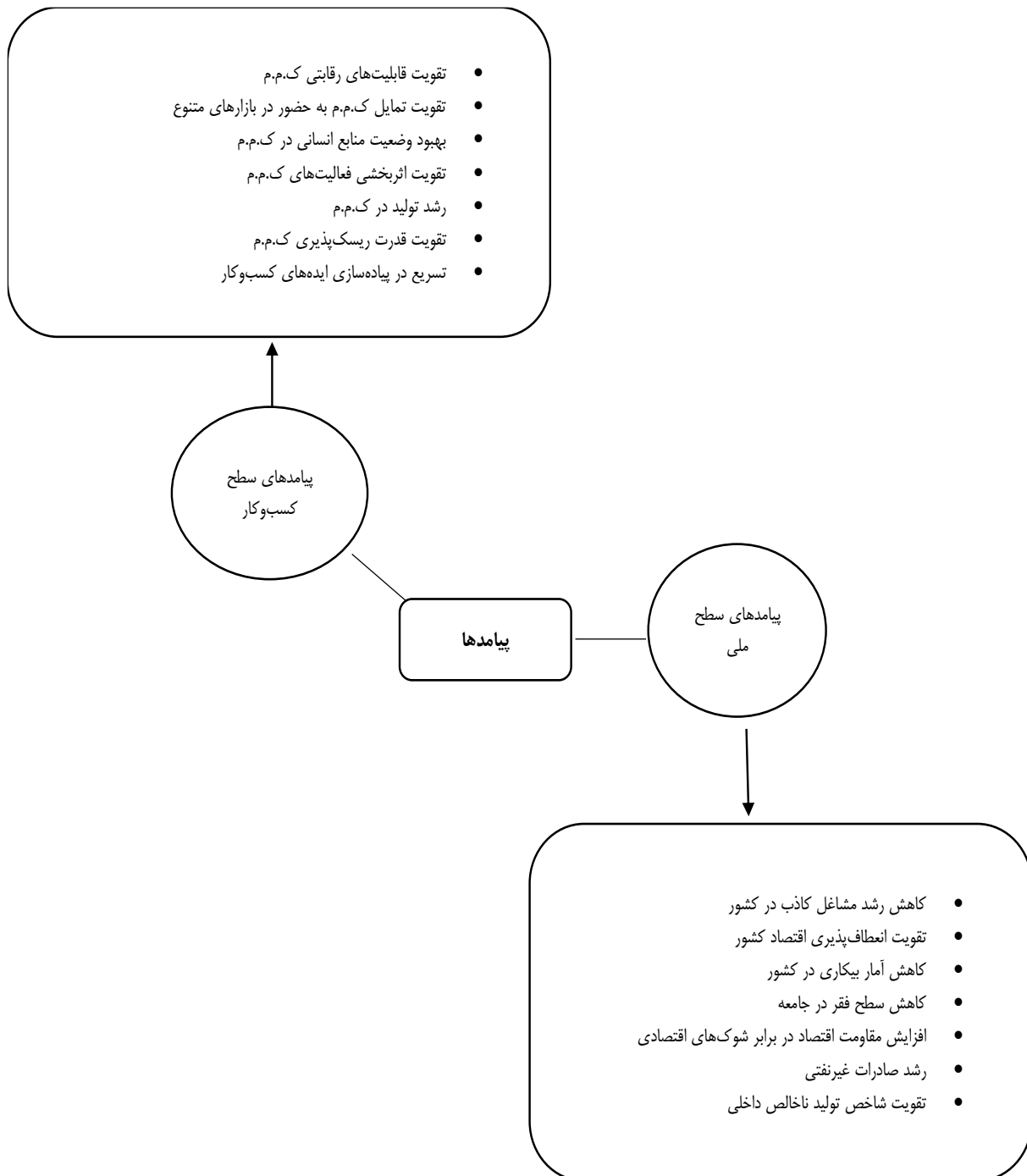
شکل ۴

راهنما

شکل ۵

پیامدها

همان‌گونه که نتایج حاصل از تحلیل مضمون بر روی مصاحبه‌های صورت گرفته نشان می‌دهد عوامل علی یا همان عواملی که مستقیماً بر اقدامات حمایتی بانک‌ها از توسعه رفتارهای کارآفرینانه کسب و کارهای کوچک و متوسط اثرگذارند را می‌توان در قالب سه دسته از مؤلفه‌ها شامل عوامل مربوط به نظام بانکی، عوامل مربوط به کسب و کار و عوامل مربوط به دولت و مجلس دسته‌بندی نمود. این سه دسته از عوامل

در مجموع شامل ۱۳ شاخص اصلی می‌باشند. به علاوه راهبردهای حمایتی بانک‌ها نیز براساس نتایج حاصل شده شامل سه دسته راهبرد (راهبردهای زیربنایی، راهبردهای دولتی و حاکمیتی و راهبردهای مرتبط با صنعت بانکداری و مجموعاً ۲۵ راهبرد می‌باشد. همچنین براساس نتایج حاصل شده، عوامل زمینه‌ای و عوامل مداخله‌گر به عنوان عوامل کلان و خرد اثرگذار بر تدوین راهبردهای حمایتی بانک‌ها، دربردارنده شش مؤلفه کلی و به ترتیب دربردارنده ۱۳ و ۱۷ شاخص شناسایی گردیدند. نهایتاً نتایج تحلیل مضمون نشان داد که این پیامدها را می‌توان در دو دسته پیامدهای سطح ملی و پیامدهای سطح کسب و کار دسته‌بندی نمود. براساس نتایج، مجموعاً ۱۴ پیامد را می‌تواند منتسب به پیاده‌سازی راهبردهای حمایتی بانک‌ها به منظور توسعه رفتارها کارآفرینانه کسب و کارهای کوچک و متوسط نمود. مبتنی بر **جدول ۱** که عناصر مربوط به مدل پژوهش را ارائه نمود، به تفکیک هر بخش از این مدل، این عناصر و اجزاء در شکل‌های فوق ارائه گردید:

همان‌گونه که پیش‌تر نیز بیان گردید در بخش کمی پژوهش، پژوهشگر به دنبال بررسی معناداری تأثیر رویکردهای حمایتی متنوع مالی، اعتباری و مشاوره‌ای بانک‌ها بر شاخص‌های توسعه کارآفرینی بنگاه کوچک و متوسط و نیز اولویت‌بندی عوامل کلیدی اثرگذار بر ایفای نقش حمایتی بانک‌ها از توسعه رفتار کارآفرینی کسب و کارهای کوچک و متوسط می‌باشد. این عناصر و اجزاء در بخش کیفی شناسایی گردیدند. در بخش کمی نخستین آزمون مورد استفاده آزمون کولموگروف-اسمیرنوف می‌باشد تا نرمال بودن داده‌های تحقیق بررسی گردیده و روش تحلیل آن‌ها مبتنی بر آن تعیین شود. در **جدول ۲** این آزمون و نتایج حاصل از آن ارائه شده است. همچنین لازم به ذکر است که مبتنی بر مضامین اصلی شناسایی شده در بخش کیفی، پرسشنامه محقق ساخته پژوهش در بخش کمی دربردارنده ۴۷ پرسش می‌باشد.

جدول ۲

آزمون کولموگروف-اسمیرنوف متغیرهای تحقیق

نتیجه گیری	تایید فرضیه	مقدار خطا	سطح معنی داری	متغیر
نرمال است	H ₀	۰/۰۵	۰/۲۲۷	عوامل مداخله‌گر
نرمال است	H ₀	۰/۰۵	۰/۱۵۲	عوامل علی
نرمال است	H ₀	۰/۰۵	۰/۱۱۶	عوامل زمینه‌ای

با توجه به مقدار به دست آمده سطح معنی‌داری تمامی متغیرها از مقدار خطا بزرگتر است. در نتیجه براساس جدول ۸ داده‌های مربوط به هر یک از متغیرهای این تحقیق از توزیع نرمال پیروی می‌کنند. در ادامه بارهای عاملی هر یک از گویه‌های پرسشنامه با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی مرحله اول و دوم بررسی گردید. پس از اجرای تحلیل عاملی اکتشافی به کمک نرم‌افزار اس پی اس اس، عواملی مستخرج از تحلیل کیفی پژوهش، در چهار طبقه دسته‌بندی شدند. در این تحلیل مقدار شاخص کایزر برابر ۰/۹۷۹ به دست آمد که بیشتر از ۰/۶ است و نشان داد که حجم نمونه برای انجام تحلیل عاملی کافی می‌باشد. در این مرحله برخی از سوالات با عوامل تناسب کافی نداشتند و از روند تحلیل کنار گذاشته شدند (سوالات ۴، ۵، ۶، ۷، ۱۴، ۲۴، ۲۵، ۲۸، ۲۹، ۳۲، ۳۵، ۳۸ و ۴۰). پس از انجام تحلیل عاملی مرحله اول و دوم نیز برای متغیرهای عوامل مداخله‌گر پرسش‌های شماره ۱۱ و ۱۵، برای عوامل علی تنها پرسش شماره ۲۶ و برای عوامل زمینه‌ای همه پرسش‌ها از بار عاملی بالاتر از ۰/۵ برخوردار بودند و در روند تحلیل باقی ماندند. از طرفی، پس از حصول نتایج برای سه معیار (آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و AVE) از طریق خروجی و با توجه به اینکه مقدار مناسب برای آلفای کرونباخ ۰/۷، برای پایایی ترکیبی ۰/۷ و برای AVE ۰/۵ است، می‌توان مناسب بودن وضعیت پایایی و روایی همگرایی پژوهش حاضر را تأیید ساخت.

مبتنی بر ادبیات موجود در حیطه عوامل اثرگذار بر حمایت بانک‌های کشور از توسعه شرکت‌های کوچک و متوسط، سه عامل مهم مداخله‌گر، علی و زمینه‌ای در زمینه نقش بانک‌ها در توسعه شرکت‌های کوچک و متوسط گزینش گردیدند. در پژوهش حاضر به منظور طراحی مدلی در زمینه نقش بانک‌ها در توسعه شرکت‌های کوچک و متوسط از رویکرد کیفی و ابزار مصاحبه استفاده شد و به منظور بررسی معناداری و میزان تأثیرات اجزاء مدل و در راستای دستیابی به پیامدهای مطلوب مدنظر از رویکرد کمی و مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده گردید. در این پژوهش، برای روشن شدن اولویت و ترتیب اهمیت عوامل شناسایی‌شده از آزمون فریدمن استفاده شده است. به عبارتی، این آزمون نشان می‌دهد که اهمیت پرداختن به کدامیک از عوامل بیشتر و کدام یک کمتر است. **جدول ۳** عوامل اثرگذار بر حمایت بانک‌های کشور از توسعه شرکت‌های کوچک و متوسط را مورد بررسی قرار داده است.

جدول ۳

نتایج شناسایی عوامل موثر بر نقش بانک‌ها در حمایت از کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط

متغیرها	میانگین خطای استاندارد	انحراف استاندارد	میانگین	حجم جامعه
عوامل مداخله‌گر	۰/۰۴۱	۰/۸۹۸	۳/۴۶۸	۴۶۴
عوامل علی	۰/۰۳۸	۰/۸۲۲	۳/۲۸۹	۴۶۴
عوامل زمینه‌ای	۰/۰۴۴	۰/۹۶۵	۳/۵۳۱	۴۶۴
متغیرها	Test Value = ۳			
	۹۵٪ بازه اطمینان			
	مینیمم	انحراف معیار	Sig. (۲-tailed)	درجه آزادی
عوامل مداخله‌گر	۳/۵۵۰	۳/۳۸۵	۰/۰۰۰	۴۶۳
عوامل علی	۳/۳۶۴	۳/۲۱۴	۰/۰۰۰	۴۶۳
عوامل زمینه‌ای	۳/۶۱۹	۳/۵۳۱	۰/۰۰۰	۴۶۳
	آماره t			
عوامل مداخله‌گر	۵۹/۲۰۲	۳/۴۶۸	۰/۰۰۰	۴۶۳
عوامل علی	۵۹/۹۵۷	۳/۲۸۹	۰/۰۰۰	۴۶۳
عوامل زمینه‌ای	۵۶/۴۸۶	۳/۵۳۱	۰/۰۰۰	۴۶۳

طبق جدول فوق، عدد معناداری (Sig) برای همه عوامل موثر بر نقش بانک‌ها در حمایت از کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط کوچکتر از ۰/۰۵ است بدین معنا که میانگین آن‌ها با میانگین مفروض (۳) اختلاف معنی‌داری داشته‌اند. میانگین‌های عوامل بزرگتر از میانگین مفروض بدست آمده‌اند و مقدار آماره t نیز بیشتر از ۱/۹۶ است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که در توسعه کسب و کارهای کوچک و متوسط، همه عوامل به صورت معنادار جزو عوامل موثر بر نقش بانک‌ها در حمایت از کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط می‌باشند. در این جدول مقدار ماکسیمم و مینیمم به دست آمده برای کلیه عوامل بالاتر از صفر و مثبت به دست آمده است بدین معنی که میانگین از مقدار میانگین مفروض بزرگتر است و تفاوت بین میانگین‌ها معنی‌دار است.

عوامل مداخله‌گر در مطالعه حاضر دارای ۳ متغیر اقدامات مستقیم دولت، اقدامات تنظیمی دولت و اقدامات مجلس شورای اسلامی می‌باشد. باتوجه به نتایج **جدول ۳** عوامل مداخله‌گر آماره تی ۵۹/۲۰۲، میانگین ۳/۴۶۸ و انحراف استاندارد ۰/۸۹۸ را بدست آورده است. از طرفی نیز، عدد معناداری (Sig) برای عوامل مداخله‌گر کوچکتر از ۰/۰۵ است، یعنی تفاوت بین میانگین عوامل مختلف که جزو عوامل مداخله‌گر موثر بر نقش بانک‌ها در حمایت از کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط می‌باشد، معنی‌دار است و می‌توان آن‌ها را اولویت بندی کرد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که عوامل مداخله‌گر یکی از عوامل موثر بر نقش بانک‌ها در حمایت از کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط می‌باشد. علاوه بر این، طبق **جدول ۴** عوامل مداخله‌گر موثر بر نقش بانک‌ها در حمایت از کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط به ترتیب اهمیت (رتبه میانگین) عبارتند از: اقدامات تنظیمی دولت، اقدامات مجلس شورای اسلامی و در آخر اقدامات مستقیم دولت.

جدول ۴

میانگین رتبه عوامل مداخله‌گر

رتبه میانگین	عوامل
۲/۲۱	اقدامات تنظیمی دولت
۲/۱۲	اقدامات مجلس شورای اسلامی
۱/۶۶	اقدامات مستقیم دولت

عوامل علی در مطالعه حاضر دارای دوم متغیر عوامل مربوط به نظام بانکی و عوامل مربوط به دولت و مجلس شورای اسلامی می‌باشد. باتوجه به نتایج جدول ۱۰ عوامل مداخله‌گر آماره تی ۵۹/۹۵۷، میانگین ۳/۲۸۹ و انحراف استاندارد ۰/۸۲۲ را بدست آورده است. از طرفی نیز، عدد معناداری (Sig) برای عوامل مداخله‌گر کوچکتر از ۰/۰۵ است، یعنی تفاوت بین میانگین عوامل مختلف که جزو عوامل علی موثر بر نقش بانکها در حمایت از کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط می‌باشد، معنی‌دار است و می‌توان آن‌ها را اولویت بندی کرد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که عوامل علی یکی از عوامل موثر بر نقش بانکها در حمایت از کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط می‌باشد. علاوه‌براین، طبق **جدول ۵** عوامل علی موثر بر نقش بانکها در حمایت از کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط به ترتیب اهمیت (رتبه میانگین) عبارتند از: عوامل مربوط به نظام بانکی و عوامل مربوط به دولت و مجلس شورای اسلامی.

جدول ۵

میانگین رتبه عوامل علی

رتبه میانگین	عوامل
۱/۵۴	عوامل مربوط به نظام بانکی
۱/۴۶	عوامل مربوط به دولت و مجلس شورای اسلامی

عوامل زمینه‌ای در مطالعه حاضر دارای چهار متغیر عوامل کلان بانکی، عوامل مربوط به شرکت، عوامل کلان اقتصادی و چالش‌های مربوط به تامین مالی شرکت‌های کوچک و متوسط می‌باشد. باتوجه به نتایج جدول ۵-۲، عوامل مداخله‌گر آماره تی ۵۶/۴۸۶، میانگین ۳/۵۳۱ و انحراف استاندارد ۰/۹۶۵ را بدست آورده است. از طرفی نیز، عدد معناداری (Sig) برای عوامل مداخله‌گر کوچکتر از ۰/۰۵ است، یعنی تفاوت بین میانگین عوامل مختلف که جزو عوامل زمینه‌ای موثر بر نقش بانکها در حمایت از کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط می‌باشد، معنی‌دار است و می‌توان آن‌ها را اولویت بندی کرد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که عوامل زمینه‌ای نیز یکی از عوامل موثر بر نقش بانکها در حمایت از کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط می‌باشد. علاوه‌براین، طبق **جدول ۶** عوامل زمینه‌ای موثر بر راهبردهای بانکها در حمایت از کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط به ترتیب اهمیت (رتبه میانگین) عبارتند از: عوامل مربوط به شرکت، عوامل کلان بانکی، عوامل کلان اقتصادی و چالش‌های مربوط به تامین مالی شرکت‌های کوچک و متوسط.

جدول ۶

میانگین رتبه عوامل زمینه‌ای

عوامل	رتبه میانگین
عوامل مربوط به شرکت	۲/۵۷
عوامل کلان بانکی	۲/۵۴
عوامل کلان اقتصادی	۲/۴۵
چالش‌های مربوط به تامین مالی شرکت‌های کوچک و متوسط	۲/۴۴

نتیجه‌گیری

کسب‌وکارهای کوچک و متوسط می‌توانند از طریق کارآفرینی، نوآوری و ایجاد فرصت‌های شغلی و همچنین افزایش درآمد بر اقتصاد کشور تأثیر مثبتی بگذارند. بنابراین برای رونق اقتصاد نیاز است تا از کسب‌وکارهای کوچک و متوسط حمایت شود. ارتباط زیاد بین نظام تأمین مالی کشور با سیستم بانکی باعث شده است تا جایگاه سیستم بانکی در ارتباط با بهبود فضای کسب‌وکار نمایان تر شود. باتوجه به نقش مهم و چشمگیر صنایع کوچک و متوسط در توسعه صادرات و این‌که توسعه کسب و کار عاملی است که می‌تواند بیش‌ترین تأثیر را بر موفقیت و رشد اقتصادی بنگاه‌ها، کشورها و دولت‌ها داشته باشد، به همین منظور نقش نظام بانکداری در حمایت و رونق‌بخشی به کسب و کار باید مورد توجه قرار گیرد. بانک‌ها نهادهای مالی هستند که بنگاه‌های کوچک و متوسط برای تأمین مالی و حمایت خود به بانک‌ها مراجعه می‌کنند. بنابراین ابزارهای حمایتی که بانک‌ها برای تأمین مالی این بنگاه‌ها در نظر می‌گیرند بسیار حائز اهمیت است. باتوجه به نظرات خبرگان در این مطالعه درباره رویکردهای بانک‌ها در حمایت از توسعه رفتار کارآفرینی این گونه کسب‌وکارها، عوامل ارتباطی، عوامل مالی، عوامل مربوط به ساختار سازمانی و عوامل مربوط به قوانین و مقررات بر حمایت بانک‌ها از توسعه رفتار کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط تأثیر زیادی دارد. خبرگان بر این باورند که بانک‌ها تمایل اندکی به مشارکت در پروژه‌های ک.ک.م از خود نشان می‌دهند.

مبتنی بر نظرات خبرگان اگر بانک‌ها در برخی از پروژه‌های شرکت‌های کوچک و متوسط مشارکت کافی داشته باشند می‌توانند در حمایت از اجرای پروژه‌ها، نقش مهمی در مسیر توسعه این‌گونه کسب‌وکارها داشته باشند. علاوه‌براین، نظرات خبرگان در این زمینه بیان‌گر این است که سطح و میزان تمایلات بانک‌ها و موسسات مالی به منظور مشارکت داشتن در پروژه‌های مختلف ارائه شده توسط شرکت‌های کوچک و متوسط می‌تواند سطح حمایت‌های بانک‌ها از این کسب‌وکارها را نشان دهد. علاوه‌براین، مبتنی بر نظرات و مصاحبه‌های صورت‌گرفته از خبرگان در این مطالعه، می‌توان دریافت که بانک‌ها از پروژه‌های ک.ک.م حمایت‌های مشاوره‌ای ناکافی دارند. در صورتی که فعالیت‌های مشاوره‌ای مناسب و اعتبارات و تسهیلات بانک‌ها می‌تواند به این قبیل از شرکت‌ها در جهت توسعه کارآفرینی کمک بسیاری می‌کند. ارتباط پرنوسان میان بانک‌ها و ک.ک.م، کیفیت و کمیت غیرشفاف ارتباطات میان بانک‌ها و ک.ک.م و اقدامات ضعیف اطلاع‌رسانی خدمات در بانک‌ها نیز از دیگر رویکردهایی است که خبرگان در این پژوهش بدان اشاره نمودند. به طور کلی، ارتباط موثر بین بانک‌ها و شرکت‌ها می‌تواند در جهت کمک و حمایت از کسب‌وکارهای کوچک و متوسط بسیار مفید و مؤثر واقع گردد. خبرگان در این پژوهش بیان کردند که بانک‌ها به دلیل ریسک بالای اعطای تسهیلات بانکی به ک.ک.م، تناسب نامطلوب میان قدرت مالی بانک‌ها و نیازهای مالی ک.ک.م و از طرفی نیز سودآوری پایین اقدامات مشترک بانک‌ها و ک.ک.م حمایت مالی کمتری از توسعه رفتار کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط دارند. مکانیسم‌های نامناسب به منظور وصول وثیقه‌ها توسط بانک‌ها، سازوکارهای مدیریتی غیرشفاف بانک‌ها در حیطه ک.ک.م، سیستم‌های امتیازدهی اعتباری غیرمؤثر بانک‌ها و پیچیدگی مربوط به فرایندها و رویه‌های دریافت وام از جمله عوامل ساختار سازمانی هستند که بر میزان اثرگذاری حمایت

بانک‌ها از توسعه رفتار کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط تأثیر می‌گذارند. همچنین بنا بر نظرات خبرگان در این پژوهش، بانک‌ها اغلب در برابر قوانین و راهبردهای حمایتی که از جانب دولت و مجلس برای حمایت از توسعه کسب و کارهای خرد و متوسط تصویب می‌شود، مقاومت می‌کنند و نرخ تسهیلات متفاوتی نیز به صاحبان مشاغل و کارآفرینان این قبیل از بنگاه‌ها ارائه می‌نمایند.

در این مطالعه خبرگان در زمینه نقش مجلس در خصوص توسعه رفتار کارآفرینی کسب‌وکارهای کوچک و متوسط براین باورند که مجلس می‌تواند با وضع قوانینی مبنی بر ایجاد سرمایه‌های تأمین مالی در بانک‌ها، تصویب قوانین نظارتی در حیطه روابط بانک‌ها و ک.ک.م و وضع قوانین به منظور حذف واسطه‌ها در این راستا، به عنوان میانجی‌گر بین بانک‌ها و سازمان‌های اقتصادی نقش مهمی ایفا نماید. علاوه بر این، مجلس می‌تواند با تدوین و اجرای بسته‌های حمایتی قانونی و سیاسی از ک.ک.م و ایجاد شرایط استقلال نظام بانکی از نظام بودجه‌ای کشور به عنوان میانجی‌گر میان بانک‌ها و بنگاه‌های اقتصادی در زمینه توسعه رفتار کارآفرینی کسب و کارهای کوچک و متوسط نقش مهمی ایفا نماید. از طرفی نیز خبرگان بیان کردند که مجلس در جهت حمایت و تسهیل کسب‌وکارهای کوچک و متوسط می‌تواند دو کار مهم انجام دهد: سامان‌دهی به فرایندهای ایجاد مؤسسات مالی خرد و اصلاح نظام حقوقی وثایق در ایران.

در این پژوهش خبرگان بیان کردند که اقدامات دولت در زمینه حمایت از توسعه کارآفرینی بنگاه‌های کوچک و متوسط از قبیل اقدامات در حوزه بازپرداخت وام‌ها، اقدامات مالیاتی، اقدامات مالی و اعتباری، اقدامات قانونی و مقرراتی و زمینه‌سازی برای سرمایه‌گذاری در ک.ک.م حائز اهمیت است. خبرگان در این پژوهش عقیده دارند که نقش دولت در حمایت از شرکت‌های کوچک و متوسط در صورتی مفید و مؤثر واقع می‌شود که دولت بتواند ساختار نظارتی بر فرایند ارائه و هزینه تسهیلات را توسعه داده و در جهت استقلال بانک‌ها در تعیین نرخ تسهیلات اقدامات لازم را انجام دهد. خبرگان همچنین بیان کردند که هدایت نقدینگی‌های موجود از سوی دولت به سمت فعالیت‌های مولد که موجب رشد و رونق اقتصاد در کشور می‌شود می‌تواند نقش مهمی در زمینه حمایت بانک‌ها از کسب و کارهای خرد و متوسط داشته باشد. دولت در جهت حمایت از کسب و کارها می‌تواند بازپرداخت اقساط این قبیل بنگاه‌ها را به تعویق بیندازد، به دلیل تأخیر در بازپرداخت اقساط، شرکت‌ها را جریمه نکند و از اجرای محرومیت‌ها به دلیل بدهی شرکت‌های کوچک و متوسط خودداری نماید، از صنایع بزرگ حمایت کند و شبکه‌های سرمایه‌گذاری را بسط دهد. از طرفی نیز بسیاری از دولت‌ها علاوه بر ایجاد شرایط و چارچوب مناسب سرمایه‌گذاری، بسیاری از برنامه‌های خود را به منظور به حرکت درآوردن سرمایه پریسک به هدف حمایت از سرمایه‌های کوچک و نوآور به کار می‌گیرند.

بنابراین نظرات خبرگان در این مطالعه در زمینه نقش دولت به عنوان میانجی‌گر بین بانک‌ها و بنگاه‌های اقتصادی و حمایت آن از توسعه رفتار کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط نشان‌دهنده این است که دولت می‌تواند با کاهش یا تخفیف مالیاتی و ارائه مهلت‌های قانونی در زمینه امور مالیاتی از کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط پشتیبانی نماید و با ارائه مهلت‌های قانونی در زمینه امور گمرکی، کاهش شروط دریافت تسهیلات برای ک.ک.م و گسترش سرمایه‌گذاری‌های انتفاعی دولت نقش خود در حمایت از شرکت‌های کوچک و متوسط در کشور را پررنگ‌تر کند. همچنین خبرگان در این مطالعه براین باورند که نقش دولت می‌تواند با اولویت‌دهی بانک مرکزی در زمینه تأمین مالی، تأمین مالی ک.ک.م. از سوی دولت و ایجاد بسترهای پرداخت وام‌های ضروری بسیار مؤثر باشد. نقش و حمایت دولت در زمینه توسعه کارآفرینی در شرکت‌های کوچک و متوسط، می‌تواند از طریق مدارا کردن با بدهی‌های کسب و کارهای نوپا و تعامل با این شرکت‌ها در زمان معوق شدن تسهیلات بسیار مهم و اثربخش باشد و ضمن ایجاد امنیت شغلی برای صاحبان و کارکنان آنها، باعث تقویت روحیه افراد و در نتیجه افزایش توان کارآفرینی گردد.

نهایتاً این که نتایج تحلیلی این مطالعه در قالب عوامل زمینه‌ای، علی، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها ارائه شده است. نتایج حاصل از این مدل نشان می‌دهد که عوامل علی به عنوان عوامل اثرگذار بر پدیده محوری پژوهش یعنی نقش حمایتی بانک‌ها از توسعه رفتارهای

کارآفرینی کسب و کارهای کوچک و متوسط، دربردارنده عوامل مربوط به کسب و کار، عوامل مربوط به دولت و مجلس و عوامل مربوط به نظام بانکی بوده و از میان شاخص‌های موجود در این ابعاد، سه شاخص کیفیت ارتباط میان بانک و کسب و کارها، میزان سودآوری فعالیت‌های مشترک میان بانک‌ها و کسب و کارها و تنوع حوزه‌های فعالیتی کسب و کارها به عنوان مهمترین و پرتأکیدترین حوزه‌های اثرگذار در میان عوامل علی‌شناسایی گردیدند. همچنین در زمینه عوامل مداخله‌گر نیز این عوامل دربردارنده چهار بعد اقدامات تنظیمی دولت، اقدامات سایر بازیگران، اقدامات مجلس و اقدامات مستقیم دولت بوده و در میان شاخص‌های این بعد، سه شاخص اقدامات تأمین مالی کسب و کارها توسط دولت، میزان تعویقات در بازپرداخت اقساط وام‌ها و کاهش یا تخفیفات مالیاتی به عنوان سه شاخص پرتکرار و کلیدی اثرگذار بر راهبردهای حمایتی بانک‌ها شناسایی شدند.

اما در میان عوامل زمینه‌ای به عنوان دیگر عوامل اثرگذار بر راهبردها، دربردارنده سه بعد عوامل کلان بانکی، عوامل کلان اقتصادی و چالش‌های تأمین مالی کسب و کارهای کوچک و متوسط بوده و از میان شاخص‌های این بعد سه شاخص پیچیدگی فرایندهای دسترسی به اعتبارات و تسهیلات، میزان اهمیت استراتژیک کسب و کارهای کوچک و متوسط برای سیستم حاکمه و فرهنگ کارآفرینی در کشور به عنوان پرتکرارترین و مهمترین شاخص‌های زمینه‌ای و اثرگذار بر راهبردهای حمایت صنعت بانکداری از کارآفرینی در کسب و کارهای کوچک و متوسط می‌باشد. براساس نتایج حاصله، راهبردهای حمایتی بانک‌ها نیز دربردارنده سه بعد راهبردهای زیربنایی، راهبردهای دولتی و حاکمیتی و راهبردهای مرتبط با صنعت بانکداری بوده و در میان شاخص‌های این ابعاد، سه بعد توسعه اقدامات اطلاع‌رسانی خدمات در بانک‌ها، توسعه سیستم‌های امتیازدهی اعتباری توسط بانک‌ها و گسترش حمایت‌های مشاوره‌ای بانک‌ها از پروژه‌های کسب و کارهای کوچک و متوسط به عنوان پرتکرارترین راهبردهای حمایتی معرفی گردیدند. نهایتاً نتایج مربوط به مدل پژوهش نشان داد که حمایت‌های صنعت بانکداری در راستای توسعه رفتارهای کارآفرینانه در کسب و کارهای کوچک و متوسط می‌تواند منتج به دو دسته از پیامدها یعنی پیامدهای سطح ملی و پیامدهای سطح بنگاه یا کسب و کار گردد. همچنین در میان شاخص‌های موجود در این دو بعد سه شاخص یا پیامد تقویت قابلیت‌های رقابتی کسب و کارهای کوچک و متوسط، تقویت قدرت ریسک‌پذیری کسب و کارهای کوچک و متوسط و تقویت اثربخشی فعالیت‌های این کسب و کارها به عنوان پرتکرارترین و مهمترین پیامدها شناسایی گردیدند.

در مجموع، این مطالعه به بررسی عوامل مؤثر بر نقش بانک‌ها در حمایت از کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط پرداخته است. شرکت‌های کوچک و متوسط درواقع از اجزای اساسی هر اقتصادی محسوب می‌شوند که موردتوجه بسیاری از سیاست‌گذاران و محققان در سراسر جهان قرار گرفته‌اند. این بنگاه‌ها اغلب دارای سطح بالایی از اشتغال بوده و به رشد و نوآوری تولید در کشور منجر می‌شوند. در بیان اهمیت سیاست‌های مالی و پولی دولت می‌توان این‌گونه اظهار کرد که اعمال هر سیاستی توسط دولت که به افزایش توجه سرمایه‌گذاری‌ها به بخش‌های مولد اقتصاد منجر گردد، می‌تواند بر رونق اقتصادی و از طرفی کاهش بیکاری در کشور بسیار اثرگذار باشد. خبرگان دخیل در پژوهش در این زمینه مباحث گوناگونی را مطرح نمودند. به عنوان مثال، براساس این مباحث مطرح شده، سیاست‌های انقباضی پولی دولت نه تنها سرمایه‌گذاری‌های داخلی را با مشکل مواجه می‌سازد بلکه می‌تواند با ایجاد رکود در کشور موجب تشدید بیکاری نیز گردد. به همین ترتیب بازنگری در سیاست‌های مالی دولت می‌تواند بر تغییر و رونق اقتصادی در کشور بسیار تأثیرگذار باشد. امروزه در کشور دولت و بانک نقش بسیار مهمی را در تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌های بنگاه‌های کوچک و متوسط ایفا می‌کنند. از طرفی نیز با اهمیتی که می‌توان برای بانک‌ها در کشورها مختلف جهان قائل شد اگر موانع مربوط به وام‌دهی و تسهیلات در آن‌ها برطرف شود، شرکت‌های کوچک و متوسط نیز می‌توانند توسعه یافته و کارآفرینی را در کشور افزایش دهند. این در حالی است که تأمین سرمایه و حمایت بانک‌ها و دولت از توسعه کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط در کشور نیازمند قوانین خاصی است که به مدیریت نقدینگی آن‌ها بپردازد و از بروز بحران‌های متعدد در بخش بانکی در کشورهای

مختلف جهان جلوگیری نماید. بنابراین توجه به این قبیل مباحث برای توسعه کارآفرینی بنگاه‌های کوچک و متوسط در تمامی کشورها به خصوص ایران بسیار حائز اهمیت می‌باشد.

در آخر پیشنهاد می‌شود محققان آتی و دستگاه‌های مسئول برای شفاف شدن روابط و تأثیرات در زمینه نحوه حمایت دولت و تأمین مالی و پرداخت تسهیلات توسط بانک‌ها و ابعاد دیگری مانند نوع صنعت، اندازه شرکت، رویکردهای مدیریتی و ماهیت کارآفرینی شرکت‌ها مطالعات بیشتری انجام دهند. از طرفی، پیشنهاد می‌گردد تا در راستای توسعه یافته‌های این تحقیق، مطالعات آتی به دنبال گسترش دامنه شاخص‌های شناسایی شده در زمینه نقش حمایت بانک‌ها از توسعه کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط مطالعه حاضر باشند. زیرا مدل معرفی شده در این مطالعه با تمرکز بر ابعاد و مؤلفه‌های مؤثر بر حمایت بانک‌ها از توسعه شرکت‌های کوچک و متوسط طراحی شده است و طبیعتاً بنا بر تفاوت‌های ماهوی موجود میان این سازمان و سایر سازمان‌های دولتی و خصوصی، نیاز است تا این ابعاد متناسب با شرکت‌های مورد بررسی در این مطالعه، توسعه یافته یا تعدیل گردند.

این پژوهش با محدودیت‌هایی نیز روبرو بود. محدودیت اصلی این تحقیق محدود و محدود بودن خبرگان بود. به بیان دقیق‌تر، خبرگان واقعی و افرادی که در حیطه صنعت بانکداری و اقتصادی دارای سوابق مطلوب تجربی و آکادمیک و اطلاعات کاربردی و مفید در این زمینه بودند، به شدت محدود و معدود بود. این مسئله خود بر استخراج و شناسایی علل و عوامل مؤثر بر نقش بانک‌ها در توسعه شرکت‌های کوچک و متوسط اثرگذار می‌باشد. از طرف دیگر، مطالعه حاضر تمرکز خود را بر روی مسئله اقدامات و راهبردهای حمایت بانک‌ها از توسعه کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط نهاده است. نیاز است تا مطالعات آتی در راستای تکمیل این مسیر به دنبال به روز رسانی نتایج حاصله از این مطالعه به واسطه تحولات در قوانین و مقررات و چرخش‌های استراتژیک در اقدامات دولت‌های مختلف بوده و به طور خاص با اتخاذ نگاهی آسیب شناسانه چالش‌ها و گلوگاه‌های اقدامات حمایتی بانک‌ها از رفتارهای کارآفرینانه کسب و کارها را شناسایی دقیق‌تری نمایند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازین اخلاقی

در این پژوهش تمامی موازین اخلاقی رعایت گردیده است.

شفافیت داده‌ها

داده‌ها و مآخذ پژوهش حاضر در صورت درخواست از نویسنده مسئول و ضمن رعایت اصول کپی رایت ارسال خواهد شد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

References

- Adam, N. A., & Alarifi, G. (2021). Innovation practices for survival of small and medium enterprises (SMEs) in the COVID-19 times: the role of external support. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 10(1), 151-170. <https://doi.org/10.1186/s13731-021-00156-6>
- Batrancea, L. M., Balci, M. A., Chermezan, L., Akgüller, Ö., Masca, E. S., & Gaban, L. (2022). Sources of SMEs Financing and Their Impact on Economic Growth across the European Union: Insights from a Panel Data Study Spanning Sixteen Years. *Sustainability*, 14(22), 15318. <https://doi.org/10.3390/su142215318>
- Cenamor, J., Parida, V., & Wincent, J. (2019). How entrepreneurial SMEs compete through digital platforms: The roles of digital platform capability, network capability and ambidexterity. *Journal of Business Research*, 100, 196-206. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.03.035>
- Crovini, C., Santoro, G., & Ossola, G. (2021). Rethinking risk management in entrepreneurial SMEs: towards the integration with the decision-making process. *Management Decision*, 59(5), 1085-1113. <https://doi.org/10.1108/MD-10-2019-1402>
- Hanifzadeh, M., Nabati, Z., Longka, P., Malakul, P., Apul, D., & Kim, D. S. (2017). Life cycle assessment of superheated steam drying technology as a novel cow manure management method. *Journal of Environmental Management*, 199, 83-90. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2017.05.018>
- Jin, B., & Cho, H. J. (2018). Examining the role of international entrepreneurial orientation, domestic market competition, and technological and marketing capabilities on SME's export performance. *Journal of Business & Industrial Marketing*, 33(5), 585-598. <https://doi.org/10.1108/JBIM-02-2017-0043>
- Kiger, M. E., & Varpio, L. (2020). Thematic analysis of qualitative data: AMEE Guide No. 131. *Medical Teacher*, 42(8), 846-854. <https://doi.org/10.1080/0142159X.2020.1755030>
- Kuratko, D. F., & Audretsch, D. B. (2013). Clarifying the domains of corporate entrepreneurship. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 9, 323-335. <https://doi.org/10.1007/s11365-013-0257-4>
- Liñán, F., Paul, J., & Fayolle, A. (2020). SMEs and entrepreneurship in the era of globalization: advances and theoretical approaches. *Small Business Economics*, 55, 695-703. <https://doi.org/10.1007/s11187-019-00180-7>
- Ojeme, M., Robson, A., & Coates, N. (2018). Investigating the Nigerian small and medium enterprises (SMEs)-banking long-term relationship building. *International Journal of Bank Marketing*, 36(1), 89-110. <https://doi.org/10.1108/IJBM-07-2016-0097>
- Sarwar, Z., Khan, M. A., Yang, Z., Khan, A., Haseeb, M., & Sarwar, A. (2021). An investigation of entrepreneurial SMEs' network capability and social capital to accomplish innovativeness: a dynamic capability perspective. *Sage Open*, 11(3), 21582440211036089. <https://doi.org/10.1177/21582440211036089>
- Wang, X., Han, L., Huang, X., & Mi, B. (2021). The financial and operational impacts of European SMEs' use of trade credit as a substitute for bank credit. *The European Journal of Finance*, 27(8), 796-825. <https://doi.org/10.1080/1351847X.2020.1846576>